

4 - 1 - 1011 - ...**kastrum** que dicunt **Albinana... Albiniana...**
Entrega del castell d'Albinyana al cenobi de Sant Cugat. Aquest document reuneix, per primera vegada, els tres noms mil·lenaris del terme: Albinyana, Tomoví (villa Thomabuis) i l'Esquernosa (Schena Rosa).

1 - 5 - 1011 - ... **et castrum cognominatum Albinana...**
Plet per Albinyana, entre l'abat de Sant Cugat i Geribert, germà d'Adalbert; guanya el monestir.

29 - 3 - 1013 - ...**in termine de Albinna... alaudem** (o sigui: alou) **Albinna...** El comte Ramon Borrell confirma els béns de Sant Cugat.

31 - 3 - 1013 - ...**in termine de Albiniana...** Plet pel terme de Calders.

29 - 3 - 1018 - ...**alodem Albiniana...** El comte Ramon Borrell dona l'alou d'Albinyana al monestir.

23 - 1 - 1023 - ... **termine de Albinana...** El papa Benet VII confirma els béns de Sant Cugat.

10 - 3 - 1037 - ... **kastro Albiniana...** Donació del castell de Calders.

5 - 11 - 1040 - ... **kastrum quod dicitur Albiniana... predictum kastrum Albinianam...** Establiment de Bernat Oleguer (també Otger i Auger) a Albinyana.

24 - 6 - 1045 - ... **in terminio de Albiniana...** Establiment de Miró a Tomoví.

17 - 6 - 1046 - ... **per nostrum edificium de Albinana... in terminio ipsas villas de Albinana... inter termino de Albina...** Bernat Manyer (Maier) dona a Bernat Oleguer la quadra de l'Esquernosa. Pensem que les "villas" que esmenta el text serien les Peces i les masies escampades pel terme.

28 - 9 - 1069 - **...castro que dicitur Albinana...** Bernat Oleguer cedeix Albinyana a Gombau, gendre seu.

26 - 2 - 1088 - **...castrum quom vocant Albiniana...** Els fills de Bernat Oleguer donen el castell d'Albinyana, que havia retornat al seu poder.

1 - 12 - 1098 - **... castellum de Albinana... castellum de Albinana cum ecclesia sua...** El papa Urbà II confirma els béns de Sant Cugat, Vegi's que una església va unida al castell.

15 - 2 - 1120 - **...et s. Bartolomei de Albiniana, cum ipso castro...** El papa Calixte II confirma les possessions del cenobi. Ara el castell va unit a l'església, que, per primera vegada, té nom.

29 - 2 - 1178 - **...terminum ipsius castri de Albiniana...** Bernat de Papiol dona a Sant Cugat terres del terme d'Albinyana que injustament retenia, Vegi's que aquí sembla parlar de "castells", en plural.

25 - 4 - 1178 - **...chrastum quod dicunt Albiniana...** Guila de Banyeres retorna a Sant Cugat el castell d'Albinyana, que retenia indegudament.

26 - 4 - 1178 - **... ipsum castrum quod dicunt Albiniana...** Bernat de Papiol retorna a Sant Cugat el castell d'Albinyana, que retenia fora de dret.

13 - 9 - 1180 - **... castro de Albiniana...** Plet per Albinyana entre el monestir de Sant Cugat i Pere d'Estela.

27 - 2 - 1181 - **...kastro de Albiniana...** Els germans Estela cedeixen a Sant Cugat el castell d'Albinyana.

10 - 7 - 1181 - **... terminium castri de Albiniana...** Bernat de Papiol dona a Sant Cugat els delmes d'Albinyana.

28 - 6 - 1183 - **... castri de Albiniana...** Plet per l'Esquer-nosa entre el monestir i Bernat de Lodger.

14 - 10 - 1186 - **... terminum katri de Albiniana...** Beren-

guer de Lodger lliura l'Esquernosa a Guillem de Banyeres.

3 - 11 - 1186 - ... **in castro Albiniane**... Guillem de Banyeres dóna l'Esquernosa a Sant Cugat.

6 - 2 - 1187 - ...**in mansibus de Albiniana**... Berenguer de Lodger cedeix l'Esquernosa a Sant Cugat. Nova al·lusió a les masies

11 - 6 - 1191 - ... **castello de Albiniana**... Ponç de Ribes dóna Albinyana al cenobi.

5 - 10 - 1194 - ... **castrum de Albiniana**... Bernat de Papiol lliura a Sant Cugat el castell d'Albinyana.

29 - 10 - 1202 - ... **in termino castri Albiniane**... Pere de Banyeres dóna Tomoví i l'Albornar al monestir.

18 - 5 - 1207 - ... **in terminio castri de Albiniana**... Guillem Sunyer ven a Sant Cugat unes terres de Tomoví. Entre els signants d'aquest document trobem un "Gener de Albiniana".

29 - 3 - 1209 - ... **homines qui habitant Albinanam**... Plet amb Manresa per uns homes d'Albinyana.

18 - 2 - 1233 - ... **s. Bartholomei de Albiniana**... El papa Gregori IX rep sota la seva protecció, entre altres, l'església d'Albinyana.

23 - 1 - 1234 - ... **castrum de Albiniana**... Confirmació del rei Jaume I dels béns del monestir.

12 - 7 - 1234 - ... **in terminio de Albiniana**... Conveni pel castell de l'Albornar.

8 - 6 - 1240 - ...**infra terminos de Albinana**... Concòrdia per unes terres d'Albinyana. Entre els signants hi ha el batlle i el capellà d'Albinyana.

8 - 8 - 1243 - ...**et de Albiniana**... Jaume I rep sota la seva protecció, entre altres llocs, Albinyana.

Durant aquests dos segles llargs, al Cartulari de Sant Cugat veiem el mateix nom reproduït de diferent manera: ABI-NIANA, ALBIGNANA, ALBINA, ALBINANA, ALBINANAM, ALBINIANA, ALBINIANAM, ALBINIANE, ALBINNANA, S. BARTHOLOMEI DE ALBINIANA i S. BARTOLOMEI DE ALBINIANA.

En altres papers de l'Edat Mitjana, com el "Llibre Blanch" de Santes Creus (3), el "Libri Antiquitatum" de la Seu de Barcelona i algunes butlles papals (Anastasi IV, any 1154, i Celestí III, 1194) surt Albinyana sota alguna de les anteriors denominacions, i com a ALBIGANA.

ALBYANA I ALBAYANA

Així ho trobem escrit a la dècima del bisbat de Barcelona, relació dels delmes que els pobles d'aquell bisbat pagaren a Roma els anys 1279 i 1280 (4) per ajudar una Croada convocada al concili de Lió pel papa Gregori X.

Consta que l'any 1279 ALBYANA pagà 61 sous i 2 sous la seva sagristia, i que l'any 1280 ALBAYANA entregà 60 sous i 4 la sagristia.

Al registre onomàstic i geogràfic que l'autor de l'article elabora al final, identifica les dues denominacions amb Albígana, que no trobem enlloc.

Direm de passada que en aquesta llista apareix el mot *Scauler*, que el compilador dóna com a corresponent a *Escauler* (?); per la quantitat donada (70 sous) deduïm que es tracta de Calders, o sigui el Vendrell.

DABINYANA

Amb el nom de CASTELL DABINYANA el llegim al fogatge fet el 1309. És inclosa a la vegueria de "Vilafrancha", se li compten 34 focs (uns 170 habitants) i es fa constar que és de l'abat de Sant Cugat.

ALBIÑIANA

Aquesta versió és així anotada en una recopilació de documents dels anys 1098 i 1183 (5).

Edat Moderna

ALBINYANA i ALBIÑANA

En èpoques ja més acostades a la nostra —i fins ara— trobem aquestes dues grafies d'una mateixa paraula, segons sigui en català o en castellà.

SANT BARTOMEU D'ALBINYANA

És aquest el nom de la parròquia, que arrenca del llatí i que perdura en els papers eclesiàstics. Pensem que en un moment determinat podia haver prevalgut davant del nom actual, figurant el patró i a continuació el nom del poble, tal com ha quedat en tants llocs de la nostra geografia.

ABINAU

Estranya paraula que trobem en un mapa francès de l'any 1641 (6), que té l'orientació capgirada per a facilitar la invasió francesa, que pocs anys després va ocasionar el desmembrament del Rosselló.

En un breu curs d'aigua es pot identificar la riera de la Bisbal, i a la seva banda dreta es localitza el lloc que donem com Albinyana. S'hi veuen també, entre els llegibles, els pobles de Sitges, Ribes, Sant Jaume i Vila-rodonà.

LA ALBINYANA i LA ABINYANA

Pesi que el nom actual ja era consolidat, entre les darres del segle XVII i començament del XIX, neix, però, una nova

variant, d'arrel fonamentalment popular, que no fa res més que seguir una tendència comuna a bona part de la comarca.

Alguns noms de lloc penedesencs duen avantposat un article; així diem la Bisbal, el Vendrell, la (i el) Gornal, la Juncosa, el Montmell, l'Arboç, les Peces, l'Albornar i també la Torre (per Torredembarra); pensem que en alguns casos es va fer per evitar la cacofonia.

Per l'estil, en papers dels segles esmentats sovintaja la grafia "la Albinyana". Notem que la gent pronunciaria "l'Albinyana". Com a derivació es dona també SAN BARTHOMEU DE LA ALBINYANA.

LA BINYANA I EL BINYANA

La denominació de "l'Albinyana", però, esdevé tan popular que inclús és aduiterada. Al pronunciar-se amb la mateixa fonètica, va a parar aviat a la forma "La Binyana".

Vegi's, per exemple, el document que copiem, que es guarda a la rectoria:

"Dich Jo lo baix firmat que confesso aver rebut de Felix Mayner, regidor del Binyana, la suma y quantitat de onze lliuras, quatre sous, les quals son a bon compta del Retaula de Snt. Antoni del Binyana y ditas rebo per compta de Joseph Masalba Escultor de Igualada y per ser lo ber ho firmo. Arbós, 7 Janer 1738. - Josep Roquer Aprt."

I també la inscripció que duu la campana petita del campanar d'Albinyana, que va tenir la paciència de desxifrar mossèn Jesús Manyé, i que així ho deixà anotat a la "Llibreta de notes històriques", conservada també a la rectoria:

"Sant Bartomeu: Pregau per los de aquest poble del Binyana. Me fesit Jaume Mestres, campané de Reus. Se feu esta campana acen Rector, Batlle, Regidors i Sindich lo Rt. Mt. Domingo Mestral, Rector; Joseph Totasaus, Joan

Gestí, Cosma Santó, Baldiri Casellas, Josep Casellas, en lo any 1769."

Direm, de passada, que Albinyent, casseriu de Benissa, a la Marina Baixa, és dit també Binyent.

L'ORIGEN DEL NOM D'ALBINYANA

Fins no fa gaires anys, Albinyana era identificada amb la Piniana que trobem abundantment en documents dels segles X i XI. Així ho fa el vendrellenc Ramon i Vidales (7) a les darreries del segle passat, i ho repeteix modernament Solé Caralt (8) —si bé més tard ho rectifica (9)—, fins que ha quedat prou clar que aquest punt, que apareix sempre formant part d'una trinitat, no és altra que Pinyana, acompanyat de Montagut i Querol, a les serralades de l'interior.

Els dos historiadors que hem esmentat donen a Albinyana un origen àrab. Ramon i Vidales afirma que de l'època sarraïna resten, al Baix Penedès, "alguns noms propis de localitat com per exemple Albornar, Albinyana, Gumila, Calafell, Tomoví, etc..."

D'aquesta opinió participà en la seva època Mas i Perera (10) a l'explicar que els sarraïns "construïren alqueries i fortificacions" afegint que entre elles "hom esmenta la Ràpita, l'Almúnia, la Granada, Albornar, Albinyana o Pinyana, Gomila i Calafell" i, més cap aquí, Ramon Planas (11), quan ens diu que "...els sarraïns, al seu tron, construïren algunes alqueries o fortificacions que encara ens evoquen els noms de la Ràpita, l'Almúnia, la Granada, Albornar, Albinyana, Gomila i Calafell"

A principis de segle, Gras i Elias (12) ens diu que Albinyana, "triste, con calles pedregosas y empinadas, deriva de alp; "monte elevado", aclara.

També per aquell temps, Josep Aladern (13) fa constar al seu Diccionari que el mot Albinyana prové del sànscrit *ayguá*, que, naturalment, vol dir "aigua".

No triguen, però, els qui rebutgen l'origen àrab d'aquest mot, que molts acceptaven per l'arrel al amb que comença la paraula. Així, Pita Mercé (14) ens diu que si bé la majoria de mots començats en al són d'origen musulmà, n'hi ha d'altres, amb el mateix inici, de rel romana i àdhuc indígena. I posa Albinyana com a exemple: "Tenemos en favor el ejemplo de Albiñana. Este nombre es debido seguramente a la denominación de una villa rústica romana que se llamaría Villa Albiniana, que debería su nombre a Albinus, o a un liberto de éste llamado Albinianus y que se confunde fácilmente con otros topónimos cercanos árabes."

Joan Coromines (15) la considera també paraula d'origen romà, i escriu que Albinyana vindria d'una persona dita Albiniana, com —diu— Cornellà deriva de *Cornelianum*, Lluçà de *Lucianum*, etc. Afegeix: "Tots aquests noms deriven de noms de persones llatins... seguits de la terminació d'adjectiu —anus, —a, —um, i significarien poble (o villa o propietat) de Cornelius, de Lucianum, etc"; en el nostre cas, d'Albinà o d'Albiniana.

Enric Moreu-Rey (16), en tractar de la toponímia llatina, ens diu que "Albinyana podria ser trasllat de nom geogràfic italià, potser ligur".

Coincidint amb el què diem, en un article de la revista "Atalaia" (17) s'opina que "el nom d'Albinyana prové etimològicament del gentilici llatí "Albiniana", el qual deriva així mateix del mot "albus", blanc. No oblidem que aquesta zona del Penedès rebé una intensa colonització romana".

Pensem, doncs, que deixant la procedència musulmana, el camí de la llatinitat ens pot menar a bon terme.

UNA ALTRA ALBINYANA

Si hom repassa els documents del Cartulari de Sant Cugat no triga gaire a adonar-se que la paraula Albiniana (o qualsevol de les seves variants llatines) apareix duplicada. Ens explicarem: se'ns parla d'una Albinyana al Penedès alhora que d'una altra al Vallès.

Aquesta altra Albinyana surt al Cartulari l'any 995 (o sigui quinze anys abans que es parli de la nostra) com a terme, l'any 998 com a font i l'any 1001 altra vegada com a terme. Però on aquest nou punt se'ns presenta sovint és al "Libri Antiquitatum" (18): des del setembre del 986 fins el 1183 el trobem amb les mateixes grafies que hem vist (Albiniana, Albignana, Albinna, Albinana...), però donant-ho a vegades com a terme, altres com a terra, com a lloc, com a font, com a parellada i com a serra.

En papers més recents (19) es troba l'església de Santa Maria d'Albinyana esmentada l'any 1313, en carta de l'abat de Sant Cugat adreçada al bisbe de Barcelona.

En aquesta antiga Albinyana s'hi compraven i venien vi-nyes i horts, i corts amb bestiar, i cases, i vedelles, i bótes de vi, mentre la nostra o bé era deshabitada o bé tremolava per la proximitat dels alarbs.

L'any 1980, en terme de Montcada tocant a la Llagosta vam localitzar ca l'Albinyana, antiga masia refeta, suposem, sobre restes centenàries; una pedra de la façana duu l'any 1770. Els papers mencionen una font, i allà hi ha encara una mina ("del temps dels moros", ens explica l'amable masover) de 3 o 4 quilòmetres de llargada; s'hi conserva com a magatzem una capella; hi ha un lledoner miraculós davant la casa i els turons que limiten la hisenda són la serra de ca l'Albinyana. Als fogatges de 1513 i 1535 trobem a Montcada Albinyana com a cognom, fet que al Penedès no s'ha donat.

COINCIDÈNCIES

A més d'aquesta dualitat geogràfica cal observar una sèrie de coincidències:

— El monestir de Sant Cugat tenia aleshores terres tant al Vallès com al Penedès, i l'adquisició de nous dominis, en un i en altre indret, eren freqüents.

— La casa vescomtal de Barcelona senyorejava també aquella contrada. El febrer del 1001 Udalard, vescomte, dona a

Sant Cugat unes terres en terme d'Albinyana, a Reixac, al Vallès. I Adalbert —a qui ja coneixem—, a l'agost del 1001 surt com a propietari d'un molí en terres tocant a les de l'Albinyana antiga.

— Trobem en documents anteriors al testament d'Adalbert, i també per aquella centúria, cognoms que apareixen al Penedès; així, Vendrell, Miró, Manyer...

— Hi ha coincidència d'altres noms geogràfics: Vallmajor, barranc i cova del Penedès, i que al Cartulari trobem també al Vallès (12-10-1007) en terme de Reixac, o sigui d'Albinyana. Al Cartulari trobem (4-9-1130 i 8-9-1160) Meschideles al Vallès, i posteriorment (29-2-1178) el mateix nom el veiem "al lloc dit Bonastre".

— Trobem al Cartulari (27-8-1214) un Guillem de Valldoreix, "prior de Santa Oliva", i (24-2-1226), barrejats també amb els Santa Oliva, un Pere de Valldoreix i un Arnau de Reixac.

Aquesta sèrie de coincidències evidencien, almenys, que a la marca de ponent del Penedès no existí tan sols el lligam, amb el Vallès, del cenobi de Sant Cugat, sinó que un grapat de persones, de diferent condició, procedent d'aquelles terres, hi jugà un destacat paper.

Però de tot això ens limitem a donar-ne constància.

TOMOVÍ · ALBINYANA

Sens rebutjar categòricament que l'Albinyana del Penedès pugui derivar de la del Vallès, opinem, però, que la nostra és filla de Tomoví.

Hom suposa que Tomoví —deixant a part possibles mencions d'abans de la invasió sarraïna —apareixia ja, com a **villa Domabuis**, en el perdut precepte de Carles el Calb de l'any 875; així es repetiria en les confirmacions de Lluís d'Ultramar (938) i de Lotari (986), i en les butlles dels papes Silvestre II (1002) i Joan XVIII (1007) i en antics pergamins. Al Cartulari va variant la grafia del nom, i així és escrit **villa Thomabuis** (1011 i altres),

Domabui i **Domabus** (1036), **Tomabui** (1045), **Tomabuz** (1160, segons copia mossèn Mas), **Tornalbuy** (1193), **Tomalbuy** (1202), **Tomalbus** (1209, segons Mas) i **Thomalbuy** (1234). Pujades (20) el transcriu com a **vila Doms**.

Ramon i Vidales, que ja hem trobat, regirà els pergamins abans que mossèn Mas i després mossèn Rius en fessin els reculls, el primer en versió catalana i el segon en l'original llatí. Ens diu (21) que si bé al primer document ell entén **villam Domabuis**, opina que, a l'escriure aquesta paraula, hi hagué un error de copista i sospita si el primitiu original diria **Domabini**, ja que en el document signat per Jaume I (1234) s'hi llegeix —diu— **castrum Thomalbini**.

Al fogatge del 1358 (22), Pons Guri transcriu, entre els caps de casa del terme d'Albinyana, un "Michel de Comalbi", que, pensem, seria "**Tomalbi**".

Dos segles després, el 1553, trobem encara al terme d'Albinyana, en un fogatge, un "Franci Lagostera de Tomalbi", o sigui Francesc Llagostera de Tomoví; vegi's que escrivien encara la lletra l entre la a i la b, i cal suposar que la i fóra accentuada.

Al nostre entendre, una de les diferències més importants —potser bàsica— en les varies transcripcions es dona que a vegades figura una l entre la a i la b.

Tampoc no són fiables alguns documents, sobretot aquells de què no es conserva l'original, i sovint es treballa amb còpies, o amb còpies de còpies. És costum, també, que les escriptures es facin a la vista d'una escriptura anterior, i això perpetuaria un nom equivocacat, o faria que, a causa de la dificultat de lectura dels pergamins, una paraula sofrís errors en ésser repetida. És sabut que els noms on entren les combinacions de les lletres i, m, n i u són sovint difícils d'interpretar. Mossèn Josep Rius, en el pròleg a la seva transcripció, ens avisa que ha adaptat la lectura que ha semblat més adequada al caràcter de la llengua.

No ens farem pesats donant exemples, però com a casos de pèrdua de valor d'una a altra anotació, direm que una vila de Sant Iscle (**villam s. Aciscli**), que el Cartulari situa l'any 1047 al

terme de Sant Vicenç de Calders, és l'any 1088 consignada com a **villam que dicunt Lentisclosa**; que un colonitzador del castell d'Albinyana que és traduït per Bernat Oleguer, Otger, Odger i Auger (i potser Letger), al Cartulari surt com a **Agerio, Augerii, Adroarii, Addegarii i Hodegari**; i que altre personatge del mateix castell és citat com a **Stella, Estelela i Stelella**, i traduït sempre per Estalella (insinuem que potser sigui Estela, perquè aquest cognom —i no l'altre— és mencionat en alguns antics fogatges d'Albinyana).

Ja els darrers segles, el topònim que estudiem fluctua entre Tomaví i Tomoví. En l'escriptura de l'any 1804 per la que l'abat de Sant Cugat autoritza l'obra de pous al comú del Vendrell, es diu Tomoví. A les darreries del mateix segle (33), Ramon i Vidales escriu les dues veus, si bé amb preferència dóna Tomaví, més semblant a l'originari Domabuis. Ara, als moderns rètols, consta "Tomoví".

L'origen del mot Tomoví —que hem vist néixer fa més de mil anys— ha estat prou estudiat. Així, Vicenç Carbonell i Joan Virella (24) el fan derivar del mot llatí "domabilis", i admeten la possibilitat, "si tenim en compte que a la Bisbal li és atribuït l'antic nom romà d'Antistiana (que tanmateix vol dir Bisbal) —escriuen—, que la vila Domabuis fos potestat d'un "domer" de la Bisbal, com es designava el beneficiat que tenia cura d'un temple. A més, el fet que es donés el nom de "villa" a Tomoví en plena reconquesta sembla indicar uns antecedents romans".

El vendrellenc Josep M. Inglès (25) ens dóna semblant versió amb una lleugera variant. Entén que "domus" significa possessió (dominicatura) eclesiàstica, en aquest cas de Sant Cugat del Vallès. "Bus" o "bui" és "fita"; així —acaba— Tomoví equivaldria a "possessió en la fita o molló del Domini".

Però mentre l'origen del component **doma** o **domus** és generalment acceptat —Joan Coromines (26) fa derivar "Domanova" de "domus nova", "casa nova"—, la de la terminació **bui** ofereix més dificultats.

Moreu-Rey (27), en comentar Montbui, admet que el seu origen ha donat lloc a moltes discussions per part d'especialistes i

suggereig que potser tingui el sentit de "fita" o "molló"; però més endavant ens diu que tant Montbui com Boí poden venir de "fovea", que significaria "clot" o "sitja".

Aquesta darrera opinió és llançada ja el 1899 per Balari Jovany (28), que lligà també Montbui amb Boí i d'altres de similar terminació, i els fa procedir, a través de sinuoses revoltes, de buada o foveada, que —diu— signifiquen "fondalada" o "cavitat".

CONCLUSIÓ

El manantial de Tomoví ha brollat de manera incessant, durant mil·lenaris, a la riera de la Bisbal, fins que l'any 1911, amb motiu d'una epidèmia de còlera, l'aigua fou conduïda al Vendrell per tubs subterranis. Els més vells recorden encara aquell magnífic naixement de l'aigua, i aquella vegetació fresca i gemada que rodejava el lloc. Ens en fa una elegia Narcís Bas i Socias (29), qui ens explica que, fa molts anys, per Sant Cristòfol, s'hi celebrava una Festa de les Aigües que es perdia en la vellúria.

A aquesta abundosa font acudirien els primers pobladors de la comarca. Els romans, en veure tal gloriós deversall líquid, fundarien en aquell punt privilegiat una vila —una masia gran i rica, amb edificis annexes— que rebé el nom que els pergamins ens han tramès com a vila Domabuis. Nosaltres pensem, com Ramon i Vidales (30), que aquí hi ha un error de copista i que l'original diria Domabini. Però si recordem la posterior aparició de la I —que potser era anterior, però no escrita, o il·legible— la paraula es convertiria en Domalbini, o sigui clarament Domus Albini, que equivaldria a Casa d'Albini, o d'Albinia.

Enllaçant amb algunes de les versions que hem copiat, pensem que algun parent —o parenta— d'Albini o d'Albinia s'instal·là, passant l'actual torrent de la Bisbal, als voltants de la riera d'Albinyana o torrent d'en Nicolau, on llavors —documents canten— hi havia grans bassals alimentats per les aigües de les rieres de Vallmajor i de l'Esquernosa, i fins on davallaven les enlairades aigües de la font del Neix, que serien llavors més abundants i fluïrien vers la plana pel barranc dels Bancals. I d'aquesta persona, procedent del Domus Albini, naixeria el Domus o la vila Albiniana.

Potser algun dia, en terraplenar un marge, en furgar un punt indeterminat, sortiran casualment a la llum les restes romanes d'Albinyana.

* * *

NOTES

- (1) Del Cartulari en va fer una traducció extractada al català mossèn Josep MAS l'any 1909; i mossèn Josep RIUS i SERRA el publicà en l'original llatí l'any 1946.
- (2) J. LEE SCHNEIDMAN, "L'imperi catalano-aragonès", Barcelona, 1975, vol. I, nota de la pàg. 305.
- (3) F. UDINA MARTORELL, "El llibre blanc de Santes Creus", Barcelona, 1947.
- (4) Josep RIUS i SERRA, article a "Estudis Universitaris Catalans", volum XIV, any 1929.
- (5) O'CALLAGHAN, S.J., José, "La toponímia en los papiros pontificos de Barcelona", a "Analecta Sacra Tarraconensis", vol. XXXVII, 1964.
- (6) COLOMER, Mossèn, "Els mapes antics de les terres catalanes, des del segle XI", Granollers, 1967, pàg. 36.
- (7) RAMON I VIDALES, Jaume, "Vendrell històric", Vendrell, 1933.
- (8) SÒLE CARALT, Joan, "Bisbat històric", Tarragona, 1958.
- (9) Id., "Resum històrico-documental del Baix Penedès", a "I Asamblée Intercomarcal del Penedès i Conca d'Odena", Martorell, 1950.
- (10) MAS i PERERA, Pere, "Vilafranca del Penedès", Barcelona, 1932.
- (11) PLANAS, Ramon, "El Penedès i Garraf", Barcelona, 1961.
- (12) GRAS Y ELIAS, Francisco, "Historia de los lugares, villas y ciudades de la provincia de Tarragona", Barcelona, 1907.
- (13) ALADERN, Joseph, "Diccionari Popular de la Llengua Catalana", Barcelona, 1904.
- (14) PITA MERCE, Rodrigo, "Sobre la toponímia árabe de Tarragona y Tortosa", en el Boletín Arqueológico, Tarragona, 1952.
- (15) COROMINES, Joan, "Estudis de toponímia catalana", Barcelona, 1965.
- (16) MOREU-REY, Enric, "Els noms de lloc", Barcelona, 1966.
- (17) CARBONELL VIRELLA, Vicenç, i VIRELLA BLODA, Joan, "El castell d'Albinyana", a la circular de maig del 1970 de l'Agrupació Excursionista Atalaia, Vilanova i la Geltrú.
- (18) MAS, Josep, "Notes històriques del Bisbat de Barcelona", Barcelona, 1909.
- (19) SAGARRA, Ferran de, "Sigillografia Catalana", Barcelona, 1932, vol. III, pàg. 317.
- (20) PUJADES, Gerónimo, "Crónica Universal del Principado de Cataluña", Barcelona, 1831, tomo VII.
- (21) RAMON I VIDALES, Jaume, "Vendrell històric", pàg. 48.
- (22) PONS GURI, J.M., "Un fogatjament desconegut de l'any 1358", al "Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres", Barcelona, vol. XXX, 1963-64.
- (23) RAMON I VIDALES, Jaume, "Memorias sobre los titulos de las ayguas de la font de Tomavi...", Vendrell, 1897.
- (24) CARBONELL I VIRELLA, Vicenç, i VIRELLA BLODA, Joan, "El castell de Tomavi", a "Agrupació Excursionista Atalaia", Vilanova i la Geltrú, juliol, 1970.
- (25) INGLES I RAFECAS, Josep M., "Peculiaritats qualificatives d'alguns topònims penedesencs", a "Miscel·lània Penedesenca", 1978.
- (26) COROMINES, Joan, obra cit.
- (27) MOREU-REY, Enric, obra cit.
- (28) BALARI JOVANY, José, "Orígenes históricos de Cataluña", Barcelona, 1899; nova edició, 1964.
- (29) BAS I SOCIAS, Narcís, "La Nari", a "El Baix Penedès", 9 de maig de 1925.
- (30) RAMON I VIDALES, Jaume, obra cit.

